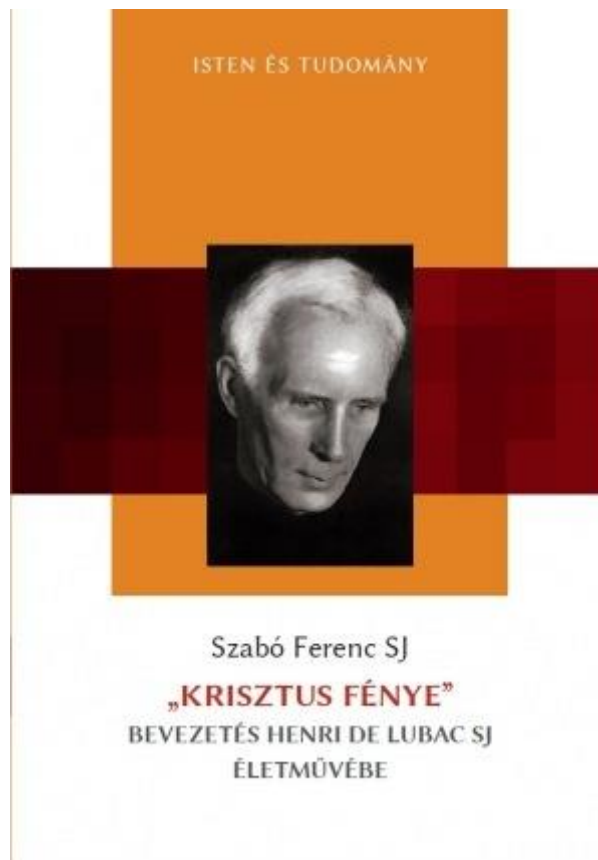

Ferenc SJ: „Krisztus fénye”. Bevezetés Henri de Lubac SJ életművébe

2015. január 11. vasárnap 12:00

Szabó Ferenc jezsuita munkásságával sokat tett azért, hogy a francia teológia szerzőit Magyarországon megismerhessük. Új kötete Henri de Lubac jezsuita életművébe ad bepillantást: megmutatja a hívőt, a szerzetest, a papot, és megérteni engedi a lelket, a gondolatot, a küzdelmeket és a harcokat.

Hazánkban a francia teológia kevésbé ismert, a hittudománnyal foglalkozó irodalom – történelmi, nyelvi és kulturális okokból – inkább német irányultságú. Mindazonáltal az elmúlt évtizedek során voltak olyan szerzők, akiknek hála a frankofón katolikus irodalom kiemelkedő alakjai, úgy hittudósok (például P. Teilhard de Chardin, Y. Congar, J. Daniélou, M.-D. Chenu), mint filozófusok, litterátusok (például J. Maritain, P. Celan), közelebb kerülhettek hozzánk.

Ezen magyar tudósok, írók sorába tartozik Szabó Ferenc jezsuita, akinek kiemelkedő munkássága elvitathatatlan érdemeket szerzett ezen a téren. Az ő fáradtságos és alapos kutatásait dicséri a most megjelent kötet, amelyben bepillantást nyerhetünk a XX. század egyik jelentős, a világegyház hittani ébredésére is kiható teológusa, Henri de Lubac

„életművébe”. Fontos ez a kifejezés, hiszen a könyv nemcsak kronologikus életrajzot vagy jól adatolt szaktudományos összegzést jelent, sokkal többet nyújt ezeknél: megmutatja a hívőt, a szerzetest, a papot, látni, sőt érteni, megérteni engedi a lelket, a gondolatot, a küzdelmeket és a harcokat.

Szabó Ferenc számára ez az írás egyfajta opus magnum is egyben, hiszen fiatal hittudósként személyesen is megismerkedhetett a jeles francia rendtárral, akivel haláláig levelezett, szakmai kérdéseket vitatott meg. Így az a tény, hogy most több esztendő leforgása alatt újraolvasta de Lubac összes művét, tekinthető egy mindvégig figyelemmel kísért, a magyar közönség felé közvetített munkásság relecture-jének, amelyben az értelmezés és értés kulcsát nemcsak a szellemi rokonság, de a valós, „élet általi” érintettség is a szerző kezébe adja. Ezért nem csodálkozhatunk azon, hogy az első fejezet a következő címet viseli: „Személyes emlékek mesteremről, H. de Lubacról”. Innen indulva az olvasó is megérintettként léphet be egy hatalmas szellem belső birodalmába (amelynek „térképét” nyújtja a második fejezet: „Henri de Lubac életműve”).

Ezt követően indulnak újukra a tematikus fejezet. Az első kettő két olyan vonatkoztatási rendszert mutat fel, amelyek ma is elevenné teszik de Lubac gondolkodását, szüntelen aktualitást kölcsönözve neki: az egyik a történelem (III. fejezet), a másik pedig maga az ember, aki a hitben pozitív, az ateizmusban negatív módon áll meg Istennel szemközt (IV. fejezet). E két nagyon vonatkoztatási rendszer kapcsán merül fel a másik kiemelkedő rendtárs, P. Teilhard de Chardin gondolata, akinek de Lubachoz való viszonyát az ötödik fejezet taglalja. A fejlődő teremtés elgondolása, illetve a sajátosan teilhardi emberértelmezés hatott de Lubacra, aki nem egyszer védte meg rendtársát a nemtelen (és értetlen, vagy éppen érteni nem akaró) támadásoktól.

E nagy kereten belül tárulnak fel aztán az egyes szakteológiai, dogmatikai témák, amelyek de Lubac organikusan eklektikus életművének fő tengelyeit képzik: a természetfeletti misztériuma (VI. fejezet), a Szentírás és a hit viszonya, a sugalmazás, a szentírás-értelmezés kérdései (VII. fejezet), valamint az egyház misztériuma (VIII. fejezet). Akármelyik tematikát is vizsgáljuk, hamar nyilvánvalóvá válik a de lubaci „forradalom”: a radikális Krisztus-központúság. Erre utal a kötet címe is – „Krisztus fénye” –, amely egyben a kilencedik fejezet tárgyát is kijelöli. A tizedik fejezet ezt követően azt vizsgálja – szükségszerűen érintve de Lubac zsinati hatását, illetve a zsinat utáni de Lubacot, gondolatainak értékelését, recepcióját –, hogy milyen Wirkungsgeschichtéje, hatástörténete volt, van a nagy francia hittudósnak.

Pontosan ez az rész mutatja fel de Lubac egyediségét és erejét. Hisz míg a zsinat előtt sokan újtónak, veszélyes elhajlónak tekintették őt, a zsinat után egyesek „integrizmussal”, egyfajta negatív konzervativizmussal vádolták meg személyét (ez az egyszerű tény mintha már önmagában is hitelesítené a jeles jezsuita életművét, jelezve, hogy soha nem adta el magát semmiféle egyházon belüli „izmus”-nak).

Holott ő pusztán a hagyomány folytonosságának és az aktuális korra való nyitottságnak az együttes kritériumrendszerét igyekezett megfogalmazni: „Nem menekülhetünk a magunk kénye-kedve szerint a mi korunkból egy másikba. (...) Nem mellőzhetjük problémáit, nem húzódozhatunk a mai feladatoktól, nem odázhajthatjuk el a mai küzdelmet”. Ugyanakkor: „Kétségtelen, a haladás mindig relatív. Nincs szó a hit lényegének a megváltoztatásáról. A fejlődés ehhez nem ad hozzá semmit; nem vezet be semmiféle »újítást«” (p. 16).

Paradoxon e két kritérium együttes megkövetelése? Nem. Sokkal inkább így valósul meg a teológus karakterében a jezsuita lelkiesség egyik alapvonása: sentire cum Ecclesia, együttérezni az egyházzal. Így mutatkozik meg, hogy H. de Lubac – ahogy Szabó Ferenc is írja – valóban homo ecclesiasticus volt, aki Krisztus fényében töretlen hűséggel és szeretettel szolgált Istent.

A kötetet egy érdekes, de Lubac mestereit, kortársait és tanítványait tablószerűen bezáró rész (XI. fejezet), majd egy alapos nemzetközi bibliográfia (XII. fejezet) zárja.

Szabó Ferenc könyve valóban „bevezetés”, nem csak „ízelítő” vagy szaktudományos élettelen szöveg. Felragyog benne Krisztus fénye, amely de Lubac hitének, lelkiességének és teológiájának forrása volt. Épp ezért mindenki nagy haszonnal forgathatja ezt a kötetet, amely egyszersmind vallomás és tanúságtétel is.

„Krisztus fénye”. Bevezetés Henri de Lubac SJ életművébe. (Isten és tudomány), JTMR, Budapest 2014, p. 501.

Dr. Török Csaba